

I den nærmeste fremtid skal Stortinget behandle landssvikanordningen. Der vil det komme opp et spørsmål, hvor Stortinget bør gjøre loven så klar og uomtvistelig, at det ingen misforståelse kan finne sted. Det gjelder spørsmålet om «almen tillit» for den dømte.

Slik som landssvikanordningen var formet av regjeringen i London slo den fast at når noen ble dømt til fengsel over 6 måneder, skulle det være en direkte følge av dommen, at han mistet almen tillit. Han skulle fradømmes alle rettigheter, ikke bare de statsborgerlige, men også retten til erverv, som var avhengig av særskilt offentlig bemyndigelse, retten til tillitsverv i aksjeselskap, retten til å eie fast eiendom.

Denne regelen var visstnok for streng. Den viste riktignok hvor alvorlig vi i krigstiden så på landsforræderiet, hvor utenkelig vi syntes det var at en landsforræder skulle vinne igjen almen tillit. Men en straff på ½ års fengsel er kanskje ikke nok til å kjenne en mann for borgerlig død. Og i fjor høst skjedde det en lempning i reglene: det ble ved de berømte Cappelenske endringene vedtatt at domstolen selv i hvert tilfelle skulle avgjøre om det skulle dømmes til tillits-tap.

Man skulle tro at Stortinget med full rett kunne overlate skjønnet over hvert tilfelle til domstolene. Men her viser det seg plutselig at et flertall av Høyesteretts medlemmer har en annen oppfatning av saken enn Stortinget, og ikke har veket tilbake for å hevde dette skjønn på en eiendommelig måte. Stortinget har selvfølgelig ikke ved å

overlate skjønnet til domstolen bestemt, at tillitstap i det hele ikke skal finne sted. Lovens regel var jo at det skulle følge med enhver dom på 6 måneder. Men når domstolen nå har fått adgang til å stå fritt, har Høyesterett brukt denne adgangen slik at den ikke i noe tilfelle har dømt til tillitstap. Og det var jo slett ikke meningen.

I en klar og overbevisende artikkel i Arbeiderbladet i går har helsedirektør Karl Evang gjort rede for hva denne nye domspraksis har ført til for lægenes vedkommende. Det er hittil falt 24 dommer vedrørende NS-læger, deriblant 4 høyesterettsdommer. Alle har fått beholde sin lisens. I 32 saker har Helsedirektoratet innstilt på tap av lisensen. Av disse er 7 saker nå avgjort, og henstillingen er ikke tatt til følge av domstolene i noe tilfelle.

Det er denne rettstilstand som er bakgrunnen for avgjørelsen for dr. Næs i Stavanger, som foreløpig fikk beholde sin lisens. I Stavanger har det vært en overordentlig sterk misstemning mot dette; og da saken ble tatt opp i Stortinget, kom den samme misstemningen til orde der. Dr. Næs er ikke en mann som fortjener den alminnelige tillit som gjør ham skikket til å være læge.

Mener Stortinget det alvorlig med dette syn, har det ikke annet å gjøre enn nå å få forandret vedkommende paragraf i landssvikanordningen, og rette på den Cappelenske lempelsen. Da Høyesterett ikke har vist seg fortjent til lovgivningsmaktens tillit ved å bli stilt fritt i disse tilfellene, bør Stortinget nå atter slå fast en viss grense for straff, hvor tillits-

tap følger direkte med dommen. ½ år var for strengt. Men en straff på 3 år måtte iallfall være alvorlig nok til å medføre tap av rettigheter, som det skal offentlig bemyndigelse til for å få; altså også retten til å praktisere som læge.

Stortinget har i debatten om dr. Næs gitt klart uttrykk for den tankegang, som sikkert også er alminnelig i folket, at domte landssvikere skal tape sin alminnelige tillit i landet. Som loven er nå, og med den praksis Høyesterett har fulgt, vil dette ikke skje. Loven vil stå der som et tomt bestav. Da må loven slå klart og greitt fast, hvor stor straff det skal til for å medføre tap av rettigheter i hvert enkelt tilfelle. En slik klar og tydelig lov vil ingen domstol kunne komme forbi.

For fullstendighets skyld må det tilføyes, at ikke hele Høyesterett deler flertallets syn. I dommen over Irgens og Stang stemte fire dommere — Bonnevie, Skaug, Emil Stang og Paal Berg — for helt tillitstap og Paal Berg begrunnet det slik: «Begge de domfelte har forbrutt seg så grovt mot det norske samfunn, at de bør regnes som borgerlig døde, og det riktige uttrykk for dette vil være at de fradømmes almen tillit for alltid.» I en annen sak, Cmberg-saken, sa nåværende høyesterettsjustitiarius Emil Stang blant annet: «De domfeltes forræderske forhold har vært så grovt og langvarig, at jeg finner de må fradømmes retten — — —.» Men domstolens flertall var altså av en annen mening.

Det må komme tydelig fram i selve lovens tekst, at Stortinget anser tap av tillit som en realitet, og at de verste landssvikere skal dømmes etter denne oppfatningen. Denne rettelsen i loven må komme fra justiskomiteen under dens behandling av loven.